

m'explicaren que el nom li ve del record que en desplomar-se en part va esclafar set nois que s'hi havien soplujat 1936). I cap al Nord no solament el femení *miyūnā* 'noia, xicota' és molt conspícua en rossellonès, sinó que fins a la ratlla de la llengua, el pastor de Conat anomenava *miyūs* tots els nois de l'altre sexe (1960).

El femení *minyona* s'ha fet vell certament, en el sentit propi, en català central (si bé no hi resulta xocant usar-lo, en aquest sentit, en la llengua de to literari, i parlant no fóra forçosament malentès). És clar que la cosa normal és usar-lo, en el llenguatge col·loquial, com la designació objectiva de la idea de 'criada'. Però en altres tons literaris i sobretot en la poesia popular i en narracions o teatre del mateix caràcter, fou el nom popular de la noia o donzella (recordem el sentit de derivats com *desminyonar* o *minyoniol*); en podríem dar exemples a cabassos, en el cançoner, i no cal, essent trivial. En literatura és més tardà que el masculí *minyó*. És en aquest sentit que volia parlar un erudit tan assabentat com MilàF: «Sens saber fixament d'ahont ha vingut la primera errada o invenció, citarem lo que s'ha dit d'una de les torres del castell de Cardona; certament n'hi ha una qu'anomenen la Torre de la Minyona, y suposant qu'aquest nom ve de la vellura, fàcil és pensar que hi estigué tancada una donzella --- Lo mal és que la paraula *minyona* és en la nostra llengua relativament moderna (S. XVII?), y no'ns costa gayre creure que tenia rahó un home de la terra, que cercava lo motiu d'aquell nom en la figura de la torra, la qual mostra una certa semblansa ab lo cos y cintura d'una noya» (1879, *O. Cat.*, p. 204).

Tanmateix exagerava, car no solament *AlcM* en cita un exemple de 1523 i un de 1621, i el *DAG*. en uns *Pastorets* del S. XVIII (gènere tan tradicional), que aplicant-ho a la Mare de Déu diuen que «restaria *minyona* no obstant d'haver parit», doncs 'verge'; sinó que ja el trobem en sentit de 'noia jove' en el *Curial* (doncs, no gaire més de 100 anys després que el masculí): «anà-se'n a casa del marquès de Monferrat, lo qual en aquell temps era jove fadrí e --- per mort de son pare li era pervengut lo regiment --- de la sua terra, e havia una germana, *minyona* de poca edat, appellada Güelfa --- en aquest mateix temps lo senyor de Milà --- oynt la fama de la bellesa de la Güelfa --- no obstant que *minyona* fos, que anvides lo tretzè any aconseguia, se enamorà d'ella, e féu tractar que --- per muller --- la Güelfa donar-li volgués» (*NCL*, I, 21.21, 23.15); un doc. ross. de 1605 descriu la desfilada de «moltes *minyones* vestides de blanc, en cabells --- y molts *minyons* també vestits de blanc» (*InuLC*).

Més rar en el fem. és trobar les accs. del tipus *a i d*, però no inoít; almenys sé un cas mallorquí de *a* en el S. XVI: «26 de Janer de 1752 --- a la claveguera que està --- al carrer de --- y surt al Born, sortí un diforme drac ab una còlle com a còlle de bou, y se'n duya una *miñone* de circa de dos anys, però cridant dita *miñone* acodí gent y la va dexar dit drac ---» (cita de Carreta, *Barbr.*, s. v. *claveguera*, segons un dietari de Palma). «Quedan --- adnexo a est las quadras y habita-

cions de *minyonas* ximplas y desamparadas de pare y mare, --- unint-s'i a totas estas, las donas pobras y los hòmens y *minyons*, recullits tots los pobres en lo Hospici», B. de Maldà (*Excursions*, p. 39); si bé en l'estil del baró no hem de pendre *ximpla* en el sentit de conducta desviada, ni potser lleugera, però sí que almenys el context suggereix un matís un poc més despectiu que el de 'noia senzilla' o 'serventa'. Altrament és un sentit que llavors ja existia fixat: «havent-hi --- renta en la Seu per la manutenció de las ocas y altres animals volàtils, com corps etc., que fan la diversió de las criaturas desmamades y de las didas y *minyonas* que las portan al bras», id. id., p. 12.

El nostre mot *minyó* forma part d'un conjunt de mots molt estès per la Romània, i fins més enllà. En primer lloc l'oc. *mignoun*, que si bé és estrany a la llengua medieval, té àmplia extensió, a Provença, Roine, Llgd. i Gascunya (*TdF*, Palay). Però no és amb el sentit català sinó el francès de «délicat, gentil, bien-aimé, préfééré»; si bé justament sembla que de preferència s'aplica a nois o joves tendres: «veirés un enfant dous e *mignoun*» en N. Sabòli, el poeta de Vaucluse S. XVII; «pèr regalà lou fichounet / tan *mignounet*» (JMonné, no sé si de Fenollet o de Prov.); els *mignoun* de la festa de Corpus d'Ais de Prov. I, com a adverbi, 'bufonament': «caussatieros *mignounament* caussados» (1555, *TdF*); fr. *mignon* 'bufó, bonicoi', documentat només des del S. XV, però mot d'ús general i prestigiós, àdhuc fora de França (la *Mignon* de Goethe...), de vegades amb degeneracions homosexuals. Però de més antic havia existit, amb no menys força, *mignot*, en el mateix sentit, i amb densa representació, des dels orígens si fa no fa, S. XII, i amb força derivats. D'altra banda l'it. *mignolo*; si bé aquest només amb els sentits especials, potser secundaris, però generals i únics, almenys en la llengua literària, de 'dit xic', i 'borró de l'olivera etc.'.

La forma s'allunya més, però el significat, importància i antigor torna a ser el català, en el port. *menino* 'nen, noiet', *menina* 'nena, donzelleta', mot antic i general en l'idioma (encara que fou un poc usat en castellà en el S. XVII, és només amb consciència d'un portuguesisme admès a la Cort de Castella, en sentit palatí, degut a la unió amb la monarquia portuguesa, però de fet no fou mai un mot castellà). En portuguès les *-n-* conservades suposen forçosament un ètímon amb *-NN-*dobles: ço que només es pot posar en dubte pel que fa a la final, car també hi ha una variant *meninbo* (que correspondria a *-NUS* amb *-N-* simple); i hi ha tants arguments fonètics i formals per creure que la base fos un tipus *MINNINNU* com *MINNINU*; el cas és que de *meninbo* es troben copiosos exs. tant en els *Padres de Mérida*, c. 1400, portuguesos, com en les *Cantigas gallegues* de 1250, i assegurat per la rima en *Cantigas de Escarnho* gallegoportugueses del S. XIII o princ. XIV.

Hi ha més, si bé no tan clar o no tan important. Car el tipus gallegoportug. ressegueix en el costat NO. dels Pir., i més lluny, ací i allà: bearn. *menin* 'petit' (Palay), Azun *men* 'nen', Arieja *menino* f. 'àvia' (cf. el cas de *nen* que té rèpliques amb el sentit de 'vell, avi',